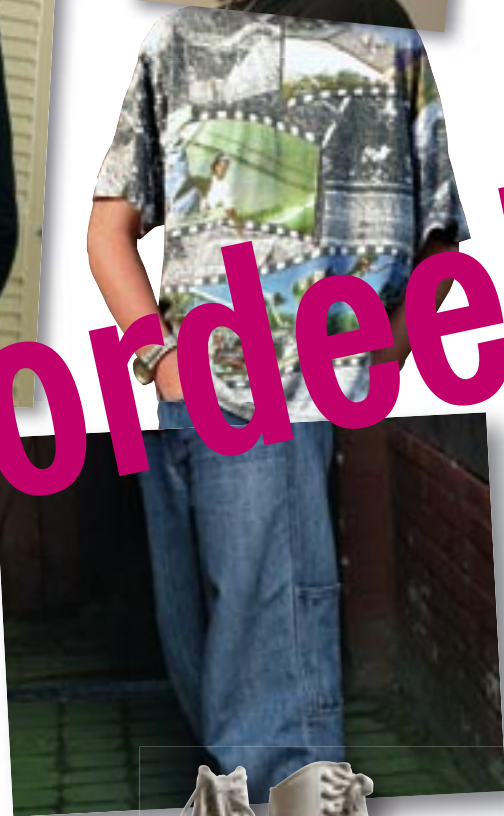
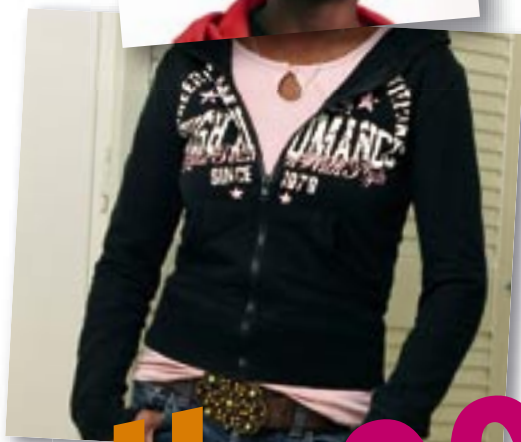

hetsnelle oordeel

Jim

Assia

Angelo

Kimberley

Anjuli

Terenan

Op deze pagina zie je zes jongeren: Angelo, Anjuli, Assia, Jim, Kimberley en Terenan. Als je dit boekje leest, leer je ze een beetje kennen. Maar nu eerst de vraag: **Wie lijkt jou het leukst?** Zet snel één kruisje.

het snelle oordeel

Jim

Assia

Angelo

Kimberley

Anjuli

Terenan

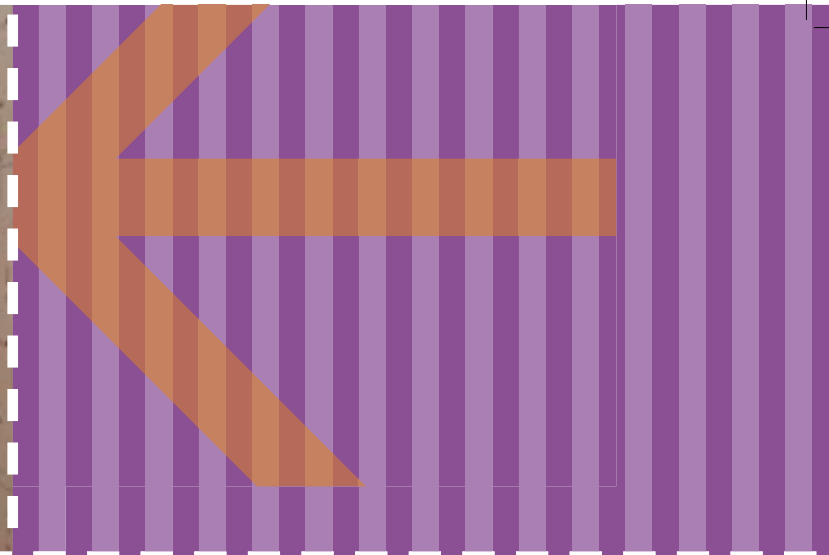
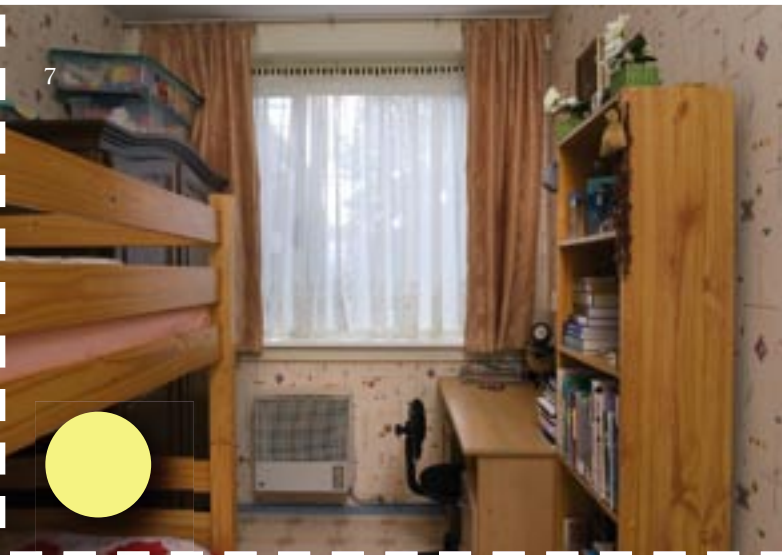
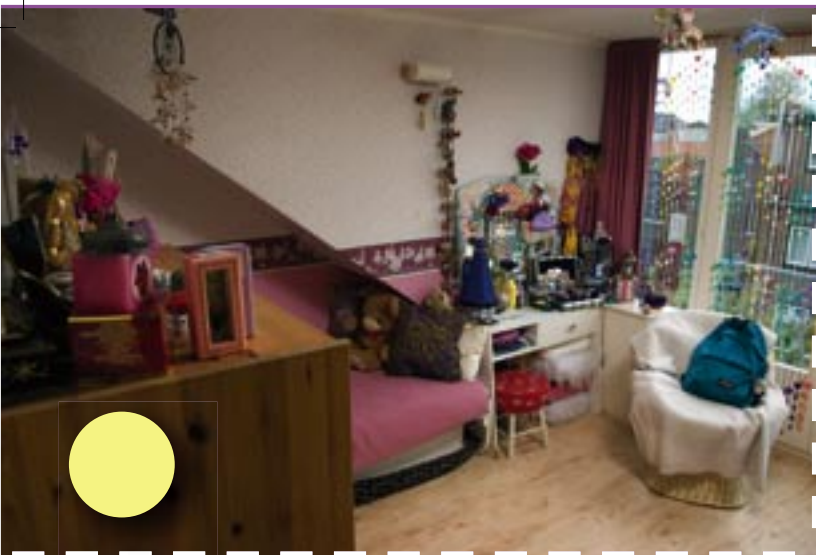

Hier zie je plaatjes van eten en van hobby's en sporten. Maar bij wie past welk eten en welke hobby of sport? Schrijf het nummer dat bij de naam staat bij het plaatje.

eten

Overdeel

hobby en sport

kamer

Hier zie je de kamers van de zes jongeren. Maar **wie hoort bij welke kamer?** Schrijf het nummer van de jongere bij de kamer.

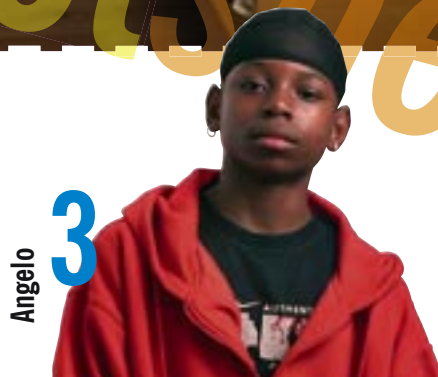
Jim

1

Assia

2

Angelo

3

Kimberley

4

Anjuli

5

Terenan

6

het spelletje *ord*

Jim

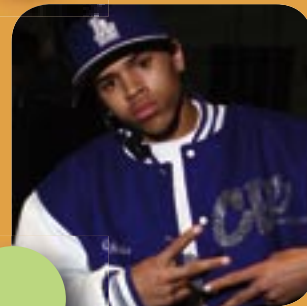
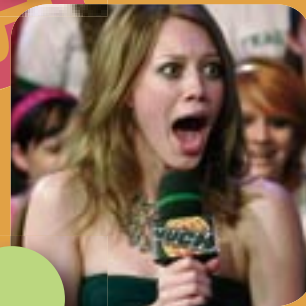
Assia

Angelo

Kimberley

Anjuli

Terenan

voorwerp
Hier zie je foto's van voorwerpen en van muzikanten. Bij wie hoort wat? Schrijf het nummer van de jongere bij de foto.

muziek

Jim Borst (12)

'Ik ben wel meelevend en aardig. En verantwoordelijk. Als mijn ouders 's ochtends al werken, zorg ik dat mijn broertje en zusje uit bed komen en iets eten.'

1

'Voetbal is mijn grootste hobby. Ik heb al zo'n acht medailles en een paar bekers. Laatst lagen we 5-0 achter en daar kan ik dan echt niet tegen. Dan ga ik janken.'

'Verder hou ik van trekker rijden. Om bijvoorbeeld hooi binnen te halen, als wintervoorraad voor de koeien. Ik help mijn vader vaak op het land, voor de lol.'

'Iemand die ik ken, is dik en werd altijd getreiterd op school. Maar hij is een keer hier gekomen en dat was heel gezellig. Toen hebben we nog door de tuin gerend met ganzen.'

'In het begin denken mensen soms negatief over boeren. Ze vinden het apart dat ik afgelegen woon. "Voel je je nooit alleen?" vragen ze dan. Maar al snel zijn ze jaloers op de ruimte. Om ons huis kun je lekker buiten spelen: voetballen, skelteren of trampolinespringen. En ik woon lekker dicht bij het strand.'

'Ik heb zo'n vijftientig miniatuurtrekkertjes, samen met mijn broertje. De meeste zijn van Fendt of John Deere, altijd schaal 1 op 32. Het is vet als er onderdeeljes kunnen meebewegen, zoals de oplegger of aanhanger. Mijn vader is ermee begonnen en toen ik vijf was kreeg ik er zelf een.'

'Twee jaar geleden had iemand commentaar op mijn vriendin, omdat ze zogenaamd vuil keek. Toen ik voor haar opkwam, werd ik gevloerd. Ik kom vaker voor zwakkeren op, ook al breng ik mezelf in gevaar. Laatst haalde ik nog mijn zusje en nichtje uit elkaar en toen werden ze allebei boos op mij. Tja, iemand moet het wezen.'

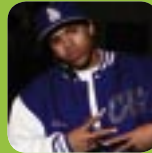
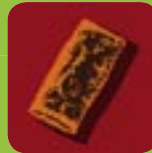
2

Assia Hilali (15)

'Sinds ik kan lopen, doe ik al aan straatvoetbal. Ik hield nooit van barbies. Sinds een maand zit ik in een Marokkaans meisjesvoetbalteam, een idee van Stichting Switch Life. Marokkaanse meiden komen niet vaak uit huis en hier kunnen ze hun talenten wél laten zien.'

'Ik werd vroeger ook wel eens uitgelachen omdat ik voetbal. Jongens verwachten het niet. Maar dan ga ik ze dollen en probeer ik ze te snel af te zijn met de bal. Dat maakt indruk. Jongens kunnen er niet tegen dat een meisje beter voetbalt. Laatst hebben we mooi met 5-4 gewonnen van een jongens-team. Dat geeft een kick!'

'In groep acht kreeg ik deze voetbal en daar speel ik nog steeds mee. Hij is al vaak lek geweest en een keer gestolen en kwijtgeraakt. Maar hij komt steeds terecht. Gelukkig maar, want ik ben er erg aan gehecht. Ik heb mijn naam er maar op geschreven. Inmiddels is ie wat versleten, dus wil ik een nieuwe.'

3

'Ik hoor wel eens dat ik mijn houding moet verbeteren. Dat ik moet dimmen, want ik zeg bijna altijd iets terug. Als mijn moeder bijvoorbeeld vraagt of ik mijn kamer kan opruimen, dan zeg ik: "Ik ben net wakker, laat me even tv-kijken."'

Angelo Matr (14)

'Ik **trommel** zo'n drie keer in de week in een brassband in de kerk. Heel gezellig, want de meesten ken ik van school.'

'Ik speel ook veel **computerspelletjes**. Ik heb er wel twintig of dertig voor de Xbox, PlayStation en GameCube. Het liefst speel ik RuneScape, een spannend spel waarbij je een ridder bent die monsters moet verslaan.'

'Zelf doe ik nu niet aan **sport**, maar ik kijk wel eens naar zwemmen op televisie.'

'Mijn mobiele **telefoon** is heel belangrijk voor mij. Ik MSN dan ook de hele dag door met vrienden. Ook op school, dan doe ik gewoon het geluid uit.'

'Op de basisschool was ik nogal bang voor een brede jongen. Ik dacht dat hij mij zou slaan. Ik probeerde hem te ontlopen, maar hij kwam naast me zitten en vroeg of hij een pen mocht lenen. En in de pauze ging hij bij me staan. Hij bleek heel **aardig**. Ik merk dat veel mensen snel oordelen over Marokkanen. Dat ze bushokjes slopen of met ander vandalisme te maken hebben. Maar ik heb Marokkaanse vrienden en ik weet dat het niet waar is.'

4

'Ik vind het belangrijk dat je mensen kunt vertrouwen. Een vroegere vriendin bazuinde rond dat ik mijn honden zou slaan. En ze vertelde aan de hele klas op wie ik verliefd was, terwijl dat een geheim was.'

Kimberley Cuppen (14)

'We zijn allemaal anders van de buitenkant, maar we hebben dezelfde kleur bloed. Daarom vind ik dat je ook niet te snel moet oordelen over buitenlanders. Ik heb wel eens "Ga terug naar je eigen land" geroepen naar een donker meisje.'

'Mijn favoriete sport is zwemmen. Binnenkort wil ik leren duiken en reddend zwemmen, dat vind ik belangrijk.'

'Mijn moeder was in het begin niet zo blij met mijn hobby. Ik spaar namelijk schedels.'

Daar heb ik nu veel spijt van, maar dat floepte eruit toen ze "Dikzak" tegen mij zei.'

'Mensen roepen wel eens dat ik er niet uitzie, maar dan doe ik expres opnieuw die kleren aan, om ze te irriteren. Soms moet ik thuis wel eens huilen, als ze me een dikzak hebben genoemd. Terwijl ik heus wel naar de sportschool ga, maar dat helpt bijna niet. De kinderarts onderzoekt nu of het iets met mijn schildklier te maken heeft.'

'Als er brand uitbreekt, pak ik eerst mijn knuffelbeer. Die heb ik bij mijn geboorte van mijn vader gekregen. Soms, als ik verdrietig ben, pak ik 'm in mijn armen. Hij heeft me altijd erg geholpen wanneer ik werd gepest. Nu dat minder vaak gebeurt, staat ie boven op de kast.'

5

'In het begin ben ik wat verlegen bij onbekenden. Als we op bezoek gaan bij mijn neefjes, en hun vrienden zijn er ook, dan vind ik dat heel eng.'

Anjerli Keesmaat (13)

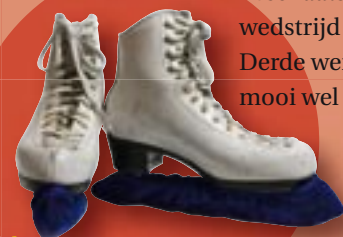

'Ik train vijf keer per week in Amsterdam. Het liefste zou ik elke dag op de schaatsbaan staan. Kunstschaatsen is al vier jaar mijn grootste hobby.'

'Ik verzamel bergstenen. Ik vind ze bijvoorbeeld op vakantie. Die met kristalachtige glitters zijn het mooist.'

'Op de middelbare school was ik opeens een van de weinige Nederlanders. Ik heb altijd op een witte basisschool gezeten, dus dat was zó anders.'

Sommige buitenlandse klasgenoten maken harde grappen, in straattaal. Daar werd ik in het begin een beetje bang van, maar nu denk ik daar anders over. Ik merk dat mensen vaak negatief praten over buitenlanders, maar ik heb een Turks vriendinnetje en weet wel beter.'

'Anderen oordelen soms over mijn lengte, want ik ben één meter eenenvijftig. Meestal is het uitdagen en krijgen ze een opmerking terug. Ik vind het niet erg. Op de camping vroegen ze aan mij hoe het kan dat mijn ouders wit zijn. Het is moeilijk om uit te leggen dat ik geadopteerd ben, dus meestal doe ik het kort en krachtig.'

'Mijn eerste schaatsen betekenen heel veel voor mij. Ik schaatste er mijn eerste wedstrijd op in Leeuwarden. Derde werd ik, maar ik stond mooi wel op het podium.'

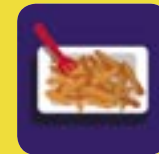
'Mij zie je niet als eerste de vinger opsteken in de klas. Ik ben heel rustig en geduldig. Misschien moet ik iets actiever worden, want ik ben een beetje een luiwammes. Mijn huiswerk doe ik altijd op het laatste moment, ook een slechte eigenschap. Ik vind het belangrijk aan anderen dat ik ze kan vertrouwen. Gelukkig heeft nog nooit iemand me belazerd.'

6

Terenan Peters (15)

'Sinds kort neem ik **bokslessen**. Liever zou ik thaiboksen, dat vind ik veel spannender, maar dat kan niet in de buurt. Het is lekker om zo mijn agressie kwijt te raken.'

'Ik kijk bijna álles op **televisie**, bijvoorbeeld programma's over computerspellen, zoals Gamekings.'

'Ook al spreek ik best goed Nederlands, mensen lachen wel eens om mijn **accent**. Dat vind ik flauw, want ik kan er niets aan doen. Om mijn huidskleur word ik nooit beoordeeld. Hooguit een grapje. Dan roepen ze zoiets als: "Hé, wokpan", maar dan maak ik altijd een grapje terug.'

'Laatst stond ik in de **boxing** tegenover een klein jongetje. Ik dacht dat ik hem wel aan zou kunnen, maar hij sloeg me zo in elkaar. Zijn lengte was bedrieglijk.'

'Deze boksbroek heb ik op vakantie in Thailand gekocht. Ik boks nog niet zo lang, maar ik denk dat mijn **boksspullen** heel belangrijk gaan worden. Ik wil namelijk de beste worden.'

Jim

1

'In mijn kamer staan allemaal prijzen uitgestald van voetbal en skelterraces. Mijn kamer ligt op de begane grond. Soms staat er een koe voor mijn raam en 's ochtends vaak de melkwagen. Maar daar ben ik eigenlijk al aan gewend.'

toekomst

'Als melkboer moet je elke ochtend vroeg opstaan. Papa al om zes uur. Maar dat schrikt me niet af. Misschien word ik ook wel boer. Daarom kies ik waarschijnlijk de agrarische opleiding op school.'

Assia

2

'In mijn kamer staat een schap vol parfum. Daar ben ik dol op, vooral lekkere zoete. Ik deel de kamer met mijn negenjarige zusje. We hebben ook nog een aparte chillkamer, dus ik heb geen last van haar. Ik vind het juist fijn dat er 's nachts iemand bij me is.'

toekomst

'Ik zie het al voor me: ik in pantalon met koffertje en naaldhakken, en dan een bal onder de arm. Ik wil advocate worden. Lukt het niet als advocate, dan wil ik profvoetbalster worden.'

Angelo

3

'In mijn kamer overheerst blauw, mijn lievelingskleur. Het is nog niet helemaal af, omdat we pas zijn verhuisd. Eerst sliep ik met mijn broertje in een kamer. Best spannend nu, zo'n kamer voor mezelf. Van het Bob Marley-kleed word ik blij, maar ik ben geen grote fan.'

toekomst

'Lastig om nu al iets over mijn toekomst te zeggen. Ik zou wel acteur willen worden. Zoals Eddie Murphy van televisie, want hij is heel grappig.'

16

17

Kimberley

4

'Vroeger had ik een echte dolfijnenkamer, daarom zijn de muren nog blauw. In mijn kamer staan wel twintig schedels en drie heksenpoppen. Een bed met skelettenpoten lijkt me wel wat. Sommige vriendinnen vinden de skeletten een beetje eng.'

toekomst

'Van jongs af aan teken en schilder ik bijna elke dag. Daarom heb ik op school de richting bouwtechniek gekozen. Later wil ik van mijn hobby mijn beroep maken. Misschien iets met architectuur.'

Anjuli

5

'Ik heb een beetje een ballerinakamer in roze en lichte kleuren. Maar ik verander mijn kamer heel vaak, als ik me verveel. Je kunt het wel een schatkamer noemen, met al mijn stenen en sieraden.'

toekomst

'In mijn hoofd heb ik wel een beeld van wat ik later wil. Iets met glitter en glamour, dat vind ik leuk. Het liefst word ik visagist van tv-beroemdheden, of schoonheidsspecialiste.'

Terenan

6

'Mijn kamer is nogal kaal. We zijn net verhuisd en er staat niet veel bijzonders in. Een houten kast, mijn bed en een bureau met al m'n schoolspullen. Daarop staat ook een klein zeilschip en een houten huisje, gekocht in Thailand.'

toekomst

Ik vind het leuk om iets met mijn handen te maken. Vroeger was ik al verslaafd aan Lego en K'NEX, speelgoed waarmee je kunt bouwen. Later wil ik loodgieter of elektricien worden, denk ik.'

iets snelle oordeel

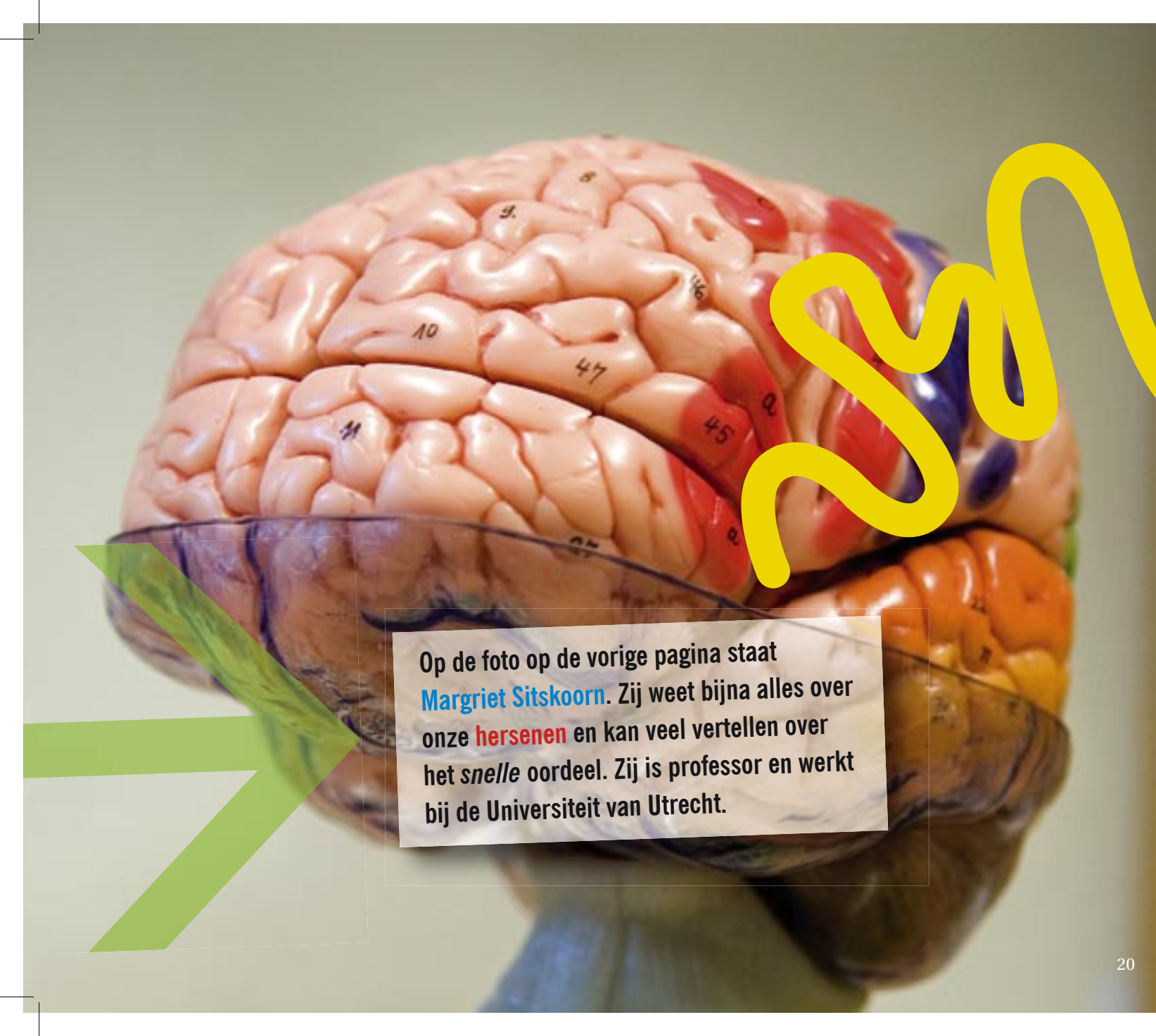
Nu heb je de jongeren een beetje leren kennen. Wie vind je nu het sympathiekst? Zet bovenaan één kruisje.

het snelle oordeel

Wat denk je als je deze foto bekijkt? Is het een gymjuf?
Is het de Nederlandse kampioene trampolinespringen?
Lijkt ze je aardig? Vind je haar sportief, knap, jong of oud?

Wat is jouw snelle oordeel?

Op de foto op de vorige pagina staat **Margriet Sitskoorn**. Zij weet bijna alles over onze **hersenen** en kan veel vertellen over het **snelle** oordeel. Zij is professor en werkt bij de Universiteit van Utrecht.

Wat is het verschil tussen een snel oordeel en een vooroordeel?

‘Het snelle oordeel heb je nodig om te overleven. Mensen moeten soms snel oordelen en dat doen we al heel lang... Onze verre voorouders deden dat ook al. Alles in een mens is namelijk gericht op overleven en dan is het heel handig als je andere mensen en situaties snel kunt beoordelen: is een ander mens of een situatie gevaarlijk voor mij of niet?’

Een voorbeeld: stel je voor dat je plotseling een grote leeuw tegenkomt. Zonder dat je er echt over nadent, maak je dat je wegkomt, of je gaat vechten (als je een wapen hebt), of je bent verstijfd van schrik en je weet niet wat je moet doen. Over wat je doet in zo’n situatie, heb je vaak geen controle. Dat speelt zich af in het gedeelte van je hersenen dat we het onbewuste noemen.’

Toch is een leeuwentemmer niet bang...

‘Een leeuwentemmer heeft geleerd om met leeuwen om te gaan en zal waarschijnlijk anders reageren. Dit soort leren speelt zich af in een

gedeelte van je hersenen waar je je wél bewust van bent. Dat bewuste deel bestaat uit een gevoel en denken. Die leeuwentemmer is niet bang voor leeuwen, omdat hij heel goed geleerd heeft hoe ze reageren in een bepaalde situatie. Zijn snelle oordeel is door ervaring en leren veranderd. Maar hij weet natuurlijk ook dat het wel wilde dieren blijven. Alles wat je geleerd en meegemaakt hebt, heeft ook weer invloed op die diepere laag in jouw hersenen, dat onbewuste. Dus een leeuwentemmer zal minder snel bang zijn en onbeheerst gedrag vertonen (maar als hij de situatie niet meer overziet of niet meer onder controle heeft, zal ook hij dit gedrag vertonen).’

Je kunt dus leren om goed snel te oordelen?

‘Ja, dat kun je leren. Neem bijvoorbeeld een piloot die problemen heeft met zijn vliegtuig. Hij moet een noodlanding maken. Hij bedenkt een oplossing en maakt een goede noodlanding. Applaus van alle passagiers, die vreesden voor hun leven... Als hij nog een keer hetzelfde probleem tegenkomt, dan zal de piloot dezelfde oplossing kiezen. Want er is nog iets wat belangrijk is om te weten:

mensen laten zich in hun gedrag sturen door goede ervaringen. Ze willen graag applaus en een goede afloop, en passen hun gedrag daar vaak op aan.’

En slechte ervaringen, onthoud je die ook?

‘Als je iets slechts meemaakt, dan wil je dat natuurlijk niet graag nog een keer meemaken. Je gaat juist die dingen opzoeken die jou iets goeds opleveren. Jouw hersenen beïnvloeden je gedrag. In jouw hersenen zijn er als het ware grote, brede snelwegen, die jou naar die positieve ervaring sturen. Het komt gewoon niet zo makkelijk in je op om iets anders te doen. En hoe vaker je iets doet wat positief voor je is, des te groter wordt die snelweg.’

Vervelende, verdrietige of slechte dingen die je hebt meegemaakt, zoek je juist niet op. Die dingen ga je mijden en daar sturen jouw hersenen je niet op af. Die wegen in je hersenen kun je eerder zien als zandweggetjes, vol met kuilen die niet zo makkelijk begaanbaar zijn...

Een voorbeeld: stel je voor dat je populair bent op school en dat er een nieuwe leerling in jouw klas

komt. Jij vindt haar meteen aardig en je zorgt ervoor dat zij naast jou komt zitten. Maar in de pauze zeggen andere leerlingen dat ze die nieuwe leerling helemaal niet zo aardig vinden... Wat doe je dan? Misschien doe je dan opeens niet zo aardig meer tegen haar, want jij wilt natuurlijk graag populair blijven.'

Hoe goed is je snelle oordeel dan eigenlijk?

'Hoe meer je hebt meegemaakt en geleerd, des te beter kun je mensen en situaties inschatten. Vergelijk maar eens een brandweerman die net begint, met een brandweerman die al jarenlang branden blust. Vaak zal de ervaren brandweerman situaties beter inschatten en andere beslissingen nemen. Je kunt dus heel veel leren. Wat trouwens belangrijk is om te weten, is dat die snelwegen in jouw hersenen waar ik over sprak, voor een belangrijk deel worden vastgelegd tussen je tiende en je twintigste levensjaar. Dingen die je in die jaren meemaakt, zijn van grote invloed op je latere leven. Maar dat betekent natuurlijk niet dat je niet meer kunt veranderen. Je blijft leren!'

Wat is het verschil tussen een snel oordeel en een vooroordeel?

'Een vooroordeel is ook een snel oordeel. Soms ontstaat het door dat je iets vervelends of verdrietigs meemaakt. Stel je voor dat je in elkaar geslagen bent door voetbal-supporters van een bepaalde club. Als je een volgende keer weer voetbalsupporters van die club tegenkomt, dan gaan in je hersenen allemaal alarmbellen af. Gevaar! En je maakt dat je wegkomt, hoewel het misschien wel aardige en sportieve supporters zijn.

Maar een vooroordeel kan ook ontstaan omdat je iets vaak hebt gehoord. Denk aan Hitler en de nazi's, die maar bleven herhalen dat Joden schuld hadden aan alle problemen in Duitsland. Ze gebruikten daar alle middelen voor: radio, film, kranten. Dat werkte, want veel mensen geloofden het, hoewel het natuurlijk helemaal niet klopte.'

Kun je vooroordelen veranderen?

'Jazeker, want als je je gedrag kunt veranderen, kun je ook je vooroordelen veranderen. Er zijn drie manieren.

- Je kunt het doorbreken door mensen iets anders te laten doen. Je laat bijvoorbeeld de fanatiekste supporters van twee voetbalclubs, die vaak met elkaar op de vuist gaan, samen een trapveldje aanleggen. Als dat goed gaat, dan heeft iedereen een goed gevoel. Omdat iedereen op zoek is naar positieve ervaringen, onthouden ze dat gevoel en zullen ze elkaar minder gauw in de haren vliegen.
- Een andere manier om vooroordelen te veranderen is veel praten. Telkens herhalen dat die supporters van die club misschien helemaal niet zo slecht zijn en dat met goede voorbeelden ondersteunen.
- En in de derde plaats kunnen vooroordelen veranderen door een plotselinge gebeurtenis waardoor je emotioneel heel erg geraakt wordt. Als bijvoorbeeld een van de voetbalsupporters van de andere club jouw leven redt, dan zul je daarna heel anders tegen die supporters aankijken. Dat kan niet anders.'

Dit boekje gaat over **hetsnelleoordeel**.
‘Snel oordelen’ doen we **allemaal**: als we op straat lopen, als we iemand voor de eerste keer ontmoeten... Telkens weer plakken we heel snel een **etiket** op zo’n persoon: knap, slim, sportief, aardig en ga zo maar door. In dit boekje moeten jullie **eerst** snel oordelen over zes jongeren, maar daarna leren jullie ze beter kennen. **Verandert** jullie snelle oordeel dan? En is dat snelle oordeel eigenlijk **erg**? In een interview gaat Margriet Sitskoorn uitgebreid in op allerlei vragen over het snelle oordeel.

